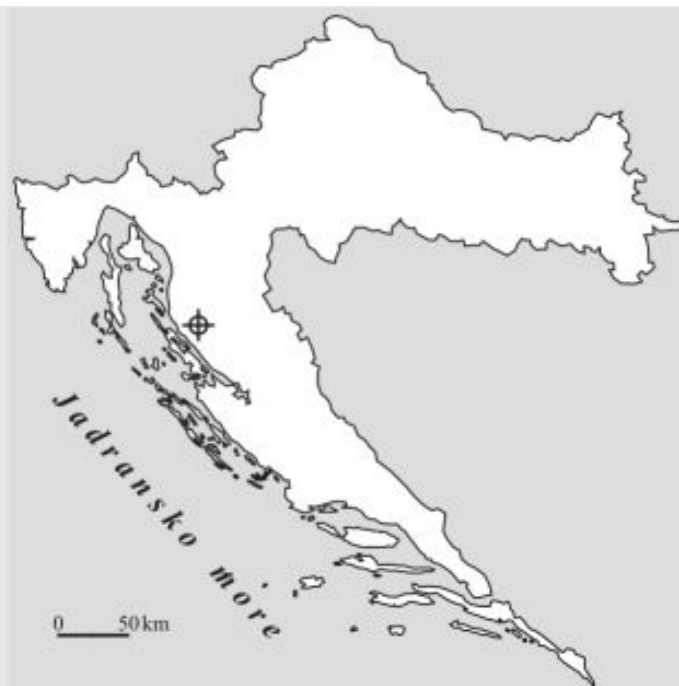

PONOR U PODASTRANI

PIŠE: Hrvoje Cvitanović
Speleološki klub "Ursus spelaeus"
Karlovac

UVOD

Ponor u Podastrani prvi su put posjetili članovi SK "Ursus spelaeus" i SD "Karlovac" tijekom speleološkog kampa "Japage '02.", kada je ekipa: Kristina Badovinac, Krešimir Raguž, Predrag Rade, Mirna Mateša-Rade i Hrvoje Cvitanović, uz pomoć mještana Pazarišta, došla na ulaz u ponor. Na samom je ulazu bila velika količina nanesenog granja i smeća, a osjetilo se i jače strujanje zraka iz ponora. U špilju su, u dužini od stotinjak metara, ušli Kristina Badovinac i Predrag Rade koji su stali na jezeru dubine oko 1 m. Iznad jezera uočena je velika količina nanesenog granja, zemlje i smeća te je daljnji prolaz bio nemoguć. U ljeto 2003. godine ekipa SK "Ursus spelaeus" (Kristina Badovinac, Nataša Matoš, Luca Tanfoglio i Hrvoje Cvitanović) ponovno ulaze u ponor te iznad drugog jezera prolaze kroz nanese granje i otkrivaju nove kanale. U toj akciji istraženo je oko 550 m kanala. Nakon tri akcije, Ponor u Podastrani istražen je i topografski snimljen u dužini od 648 m. U dosadašnjim akcijama sudjelovali su: Nataša Matoš, Kristina Badovinac, Mirna Mateša-Rade, Krešimir Raguž, Luca Tanfoglio, Hrvoje Cvitanović (SKUS), Predrag Rade (SDK), Alan Kovačević, Danijela Hudorović, Jan Cigüt (DDISKF), Dalibor Reš, Nikola Gruborović i Maja

Ulaz u ponor

foto: Hrvoje Cvitanović

Sulić (SUE).

U nama dostupnoj literaturi nismo pronašli nikakve podatke o prijašnjim istraživanjima ili posjetima, no u razgovoru s lokalnim pučanstvom saznali smo da su ponor jednom posjetili slovenski speleolozi. O njihovom istraživanju i rezultatima nemamo podataka.

POLOŽAJ OBJEKTA

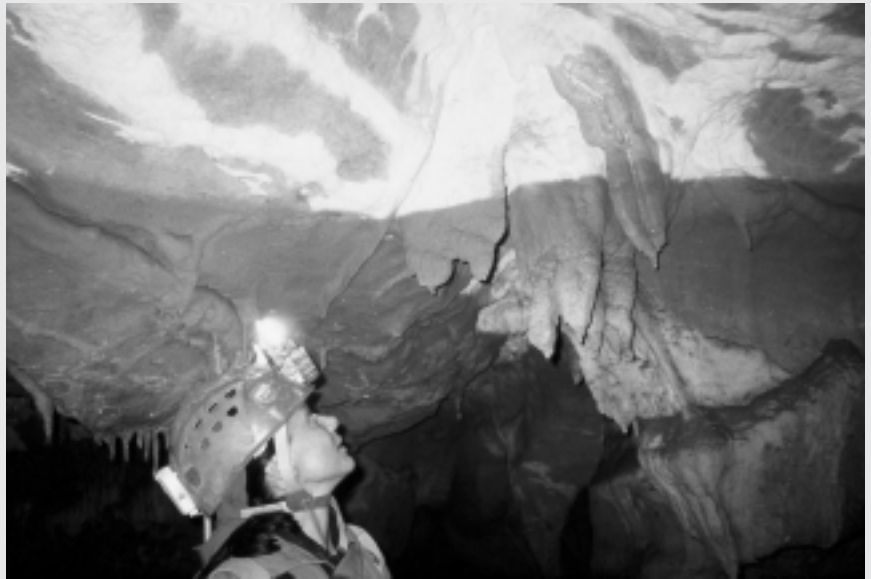
Objekt se nalazi nedaleko od glavne prometnice Klanac – Pazarište u blizini zaselka Podastrana. Ulaz u ponor je na samom kontaktu polja i brda Janjčarica (745 m). U ponor povremeno ponire rječica Pazarišnica uz čiji je tok danas izgrađen nasip kako ne bi poplavljivala polje. Jedan dio toka je nasipom skrenut prema samom ponoru.

Koordinate ulaza su: X= 4945,103 N, Y= 5517,562 E, Z= 585 m, topografska karta 1 : 25000, Bakovac Kosinjski 419-3-2.

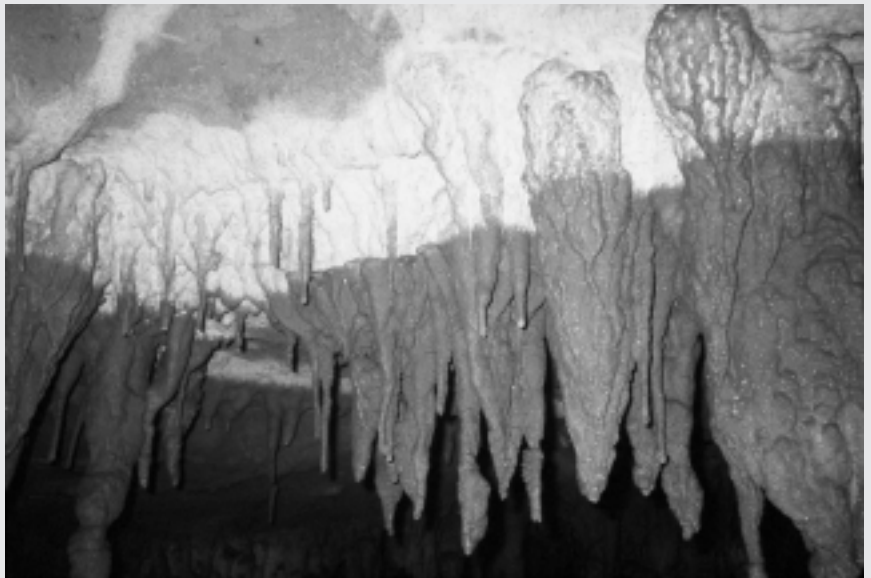
OPIS PONORA

Ulaz u ponor dimenzija 1,6 x 1,2 m nalazi se ispod 10-ak metara visoke stijene. Odmah nakon otvora je stepenica dubine jedan metar. Već u prvom dijelu kanala nalazi se nekoliko lokvica vode i osjeća se jako strujanje zraka. Prosječna širina tog dijela je oko metar. Nakon 25 metara od ulaza, ulazi se u prvu dvoranu gdje nalijevo postoji sporedni kanal dužine 20-ak metara koji završava neprolaznom pukotinom. U tom kanalu postoji dimnjak zarušen većim kamenim blokovima iz kojeg u kanal upada razni otpad. Po pričama mještana, iznad ulaza u ponor postoji jama u koju se nekada bacalo smeće. Jama za sada nije pronađena, a razlog je taj što je brdo iznad neprohodno zbog gustog raslinja.

Nakon tog prvog proširenja, glavni kanal se širi i nastavlja dalje do prvog sifona gdje jako strujanje zraka prestaje. Na tom dijelu najveća

U Fosilnom kanalu vidljivi su tragovi dizanja vode na stropu i sigama.
foto: Hrvoje Cvitanović

je nakupina granja, pijeska i smeća. Iznad sifona nalazi se prolaz u daljnji dio špilje koji se uspinje do dijela gdje se nakon 10-ak metara odvaja Fosilni kanal. Na tom mjestu se također na lijevoj strani nalazi sporedni kanal dužine 20-ak metara. Fosilni kanal je dugačak 184 metra. U njemu se na nekoliko mjesta nalaze sigaste tvorevine. Postoji i nekoliko sporednih kanala manjih dimenzija. Tlo u tom kanalu je blato pomiješano sa sitnim pijeskom, a na samim sigama se vidi da je i taj dio kanala ponekad pod vodom. Oko 50 metara od kraja Fosilnog kanala počinje dio koji smo nazvali Bananko meandar, gdje je potrebno puzati i provlačiti se. Kanal završava sifonom u kojem nije moguće zaroniti jer je vrlo uzak. Iznad samog ulaza u Bananko meandar je

dvorana dimenzija 14 x 9 m. Dvorana završava zarušenjem, a u stropu je dimnjak s više od 15 metara visine. Prosječna visina u Fosilnom kanalu je dva metra.

U nastavak Aktivnog kanala ulazi se preko velikih kamenih blokova presvučenih blatom gdje se treba spustiti 2 metra. Ovdje se strop kanala povisuje i u dužini od 30 metara varira od 4 do 5,5 metara, dok mu je širina prosječno 1,2 metra. Nakon 30-ak metara strop se naglo spušta te visina kanala u sljedećih 70 metara varira od 1,2 do 3 metra. Širina kanala je u prosjeku ista. U nastavku se ulazi u najveći prostor u ponoru, tj. dvoranu čije su dimenzije 32 x 7 m, a visina 16. S lijeve strane dvorane za vrijeme poniranja protječe potok, dok njezin

desni dio odlazi "u plus", gdje završava s urušenjem velikih kamenih blokova. Taj je dio bio vrlo opasan za istraživanje jer su kameni blokovi vrlo nestabilni. Dalje u kanalu visina varira od 1,5 do 5 metara u dužini od 50 metara, gdje ponovno ulazi u veću dvoranu dimenzija 10 x 15 m, dok visina izmjerena laserskim daljinomjerom iznosi 16 metara. U dvorani ima većih kamenih blokova. Od te dvorane pa do kraja ponora pruža se kanal dužine 32 metra i visine u prosjeku 6, čiji kraj predstavlja sifon dimenzija 2 x 1,2 m s blagim padom. U sifonu je zaronio Alan Kovačević (DDISKF). U sifonu je moguće roniti, a jedini veći problem predstavlja mulj u koji se propada i do 40 cm te organski otpad donesen izvana. U zadnjem posjetu ponoru u listopadu 2003. godine sifon je bio viši za metar i pol. Tlo u objektu od

spuštanja u nastavak Aktivnog kanala pa sve do sifona čini pijesak sitne granulacije. Dužina Aktivnog kanala od ulaza do sifona sa sporednim kanalima iznosi 464 metra. Ukupna dužina svih kanala iznosi 648 metara. Ponor je dubok svega 3 metra, a visinska razlika iznosi 19 metara.

BIOLOŠKI I ARHEOLOŠKI NALAZI

Biološki materijal je skupljan 16. kolovoza 2003. godine te je isporučen na determinaciju Romanu Ozimecu, članu Hrvatskog biospeleološkog društva. Prema rezultatima preliminarne determinacije utvrđeni su sljedeći organizmi: **Diplopoda** - *Typhloglomeris sp.*, **Acari** - Fam. *Oribatidae*, Gen/Sp *Pseudoscorpiones* - *Neobisium* (B.) cfr.

spelaeum, **Trichoptera**-*Stenophylax* sp.

Od arheoloških nalaza pronađen je samo jedan komad pretpovijesne trbušaste keramike koji je imao obod i dno. Nalazio se oko 100 m od ulaza u Aktivnom kanalu. Najvjerojatnije je taj komad keramike unesla voda. Nalaz je pohranjen u Konzervatorskom odjelu u Karlovcu.

PERSPEKTIVE ZA DALJNJA ISTRAŽIVANJA

U ponoru na nekoliko mjesta postoje sporedni kanali koji završavaju suženjima koja bi trebalo proširiti klesanjem i kopanjem. Također postoje i dimnjaci koje bi valjalo ispenjati. Najperspektivniji dimnjak nalazi se 100 metara od ulaza, a iz njega se osjeća jako strujanje zraka. Ta mjesta su i cilj budućih istraživanja Speleološkog kluba "Ursus spelaeus"

LITERATURA

Tanfoglio, L., 2003.: Nel cuore della Croazia. *Speleologia*, 49, anno XXIV, 50-61

U Aktivnom kanalu

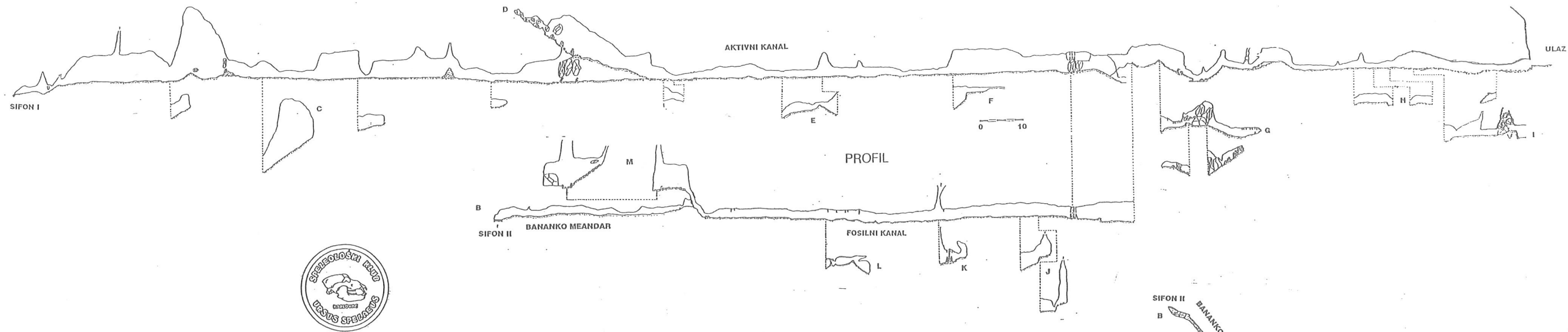
foto: Hrvoje Cvitanović

SUMMARY

PODASTRANA ABYSS

Podastrana abyss is situated in the town of Podastrana, near Pazarište in the Lika region. The members of SK Ursus spelaeus first visited the abyss in 2002. At the entrance itself there is a bigger amount of organic waste and strong air flow is felt. In rainy periods the Pazarišnica stream sinks into the abyss. The so far explored length of the abyss saw its explorations in 2003. While the active part of the channel is 464 m in length, the fossil one is 184 m. They both end in siphons, yet one can dive only in the active channel. The overall length of the abyss is 658 m. It is only 3 m in depth and the difference in altitude is 19 m. Further explorations are possible only by climbing several known chimney.

PONOR U PODASTRANI
 LIKA, PAZARIŠTE, PODASTRANA

TOP.ŠNIMIL: H. Cvitanović, P. Rade
 NJEKIL: K. Badovinac, P. Rade, D. Reš
 BROJ PLOČICE: 069, 010

DULJINA: 648 m
 DUBINA: 3 m
 VERTIKALNA RAZLIKA: 19 m

